

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru anamente și inserțiuni a se adresa la:

Administrația tipografiei archidiecezane, Sibiu, strada Măcelarilor 47,
și la expedițiunile inserțiuni Haassenstein & Vogler în Viena, Praga, Budapesta etc. etc.
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Cuvântarea

Esc. Sale Metropolitului Dr. Ioane Vancea de Buta a s-a ținută în casa magnaților la 13 Maiu 1879 cu ocaziunea desbaterei proiectului pentru introducerea limbii maghiare ca studiu obligat în toate scoalele populare.

Escelentissime d-nule președinte! Măriți domni Magnați! Interesul viu, ce a produs proiectul acesta în toate părțile, din mai multe privințe mă îndeamnă și pre mine, ca față cu el să desemn pozițiunea, ce cuget, că pot ocupa. Voiu grăi despre el nu din dor de-a juca rolă, nu din prejudeciu, că așa ceva nu permite nici etatea nici pozițiunea mea; ci voiu grăi din două puncte de vedere juridice, și anume întâiu spre lămurirea și ilustrarea dreptății și a ecuității, o doua pentru împlinirea datorinței, ce simțesc. Dară însași natura pertractării publice încă aduce cu sine, că la obiectul de sub discutiune să poată grăi liber tot cel ce este chie-mat spre aceea, ori doresce a grăi pentru, ori în contra lui.

De oare ce însă rezultatul acestui proiect de lege acum nu l' cunoasce încă nici una dintre părți, aceste nu pot grăi decât despre eventualități. Una așteaptă dela el rezultatele cele mai bune, ear alta l' consideră de sorgintea unor îngrijiri preste măsură mari. Și fiind că nici una dintre părți în present nu poate arăta rezultate, ambe stau pe aceeași basă juridică, și nici una nu poate imputa nimic celeilalte.

După ce proiectul de lege mănecă din considerațiunea însemnătății limbii de stat, fie mi iertat și mie a atinge în cuvinte puține valoarea și prețul limbii în genere. Cu toții scim cum că cel ce și scie representa limba, ca dar al lui Dumnezeu, amăsura valoarea celei mari a ei, în aceea află și posedă un tesaur, de care nici în cuget nu este aplecat a se

despărți; și pe dreptul, pentru că limba pentru prima dezvoltare spirituală este un mediu destins, un nutritor fidel și neîntrerupt al ei și un factor principal în toate manifestările vieții publice ale ființei omenesci. De aci provine stima cătră densa, de aci iubirea și însuflețirea pentru densa; de aci provine și zeloșia aceea fragedă, cu care și grijește fie cine limba s'a și este gata a o apăra, de ori câte ori se pare a o amenința, fie și numai umbra unui periclu.

Mărturisesc, că pre lângă toată stima și simpatia cu care mă port cătră limba statului, esprim numai starea reală a lucrului și adevărul, când afirm, că tot ce am đis despre natura limbii, s'a întemplat și cu respect la proiectul de lege. Căci și prima faimă despre el dete multora, cu destingere la noi la Români, ansă de preingrijire și le deșteptă temerea jalusă. Simptomele aceste însă nu sînt acomodate spre a consolida aceea încredere împrumutată și buna înțelegere, carea o dorim din suflet; precum este certă și fapta aceea, că foarte mulți bărbați de specialitate nici din punct de vedere al educațiunei nici din respectul progresului în instrucțiune nu află consult nici din considerări metodice nu judecă de scopus, ca limba de stat să se introducă în scoalele populare confesionale respective naționale astfel, cât se pretindă terenul pentru sine, și respective să formeze obiect de învățământ în scole de acele, cari nu sînt destinate pentru învățarea limbilor, ci pentru procurarea celor mai necesare cunoscințe și cualificări pentru viață.

Dară nici nu se poate supune, că nisce prunci restrinși la pricepere cari nici limba lor maternă nu o cunosc, cum se cuvine, și așa cu învățarea ei încă simțesc greutate ostentivă, ar fi în stare a și apropria limba lor de tot necunoscută, precum pune în prospect proiectul de lege. Din parte'mi, nu cred aceasta, din

contra așa țin, că rezultatul așteptat pur și simplu nu se va pute dobândi; pentru că decumva spre învățarea limbii de stat se va folosi numai atâta timp cât spre unul din alte obiecte, atunci se poate afirma cu siguranță, că pruncii nu vor fi în stare de-a o învăța.

Noi căror limba maghiară nu ne este limba maternă, ci o am învățat-o, noi putem spune, cătă osteneală și cât timp se recere, pentru ca omul să o poată învăța. Așa dară pentru ca propunerea limbii de stat tot să aibă rezultat întrevine alternativa aceea, că spre învățarea ei sau se va folosi timp mai mult, carele se va subtrage dela alte obiecte de învățământ, și așa aceasta se va face cu dauna și cotirea celor lalte obiecte, — sau pentru învățarea limbii de stat și fără voie vor propune și un obiect în limba aceea, ca pruncii să aibă esercițiu și ca mai ușor să poată învăța limba; aceasta însă chiar ar justifica preingrijirile și zeloșiele acele, cari se ivesc și arată din partea multora.

Însă dacă luăm lucrul practice, și căutam la partea practică a lui, cel puțin eu nu pot înțelege, pentru ce cunoascerea limbii de stat ar fi atât de necesară popoarelor de altă limbă, cari cea mai mare parte se ocupă cu agricultura, încât să trebuiască paragrafi atât de aspri pentru decretarea ei. Au până aci nu s'au sciut înțelege locuitorii patriei de limbi diverse? sau poate proiectul acesta tinde și într'acolo? ca să ajute comunicațiunea în sinul societăței, pentru că doară aceea în decursul celor o mie de ani trecuți ar fi suferit? Însă dacă luăm în mână istoria, de pre paginile ei învățăm, că Ungaria nici odată n'a fost mai ferice și mai respectată de străini, decât în zilele regilor Ludovic cel mare și Matia, măcar că pre atunci abia a miia parte din locuitorii înțelegea limba statului, carea era cea latină.

De aci se pot scoate trei învățări:

1. Întâiu, că statul poate fi tare și văduț, și dacă nu toți cetățenii lui îi cunosc limba; — a doua, că patria poate fi fericită și popoarele ei îndestulite, fără ca fericirea aceea și îndestulirea acestora se depindă dela cunoascerea limbii de stat; — a treia, că patriotismul, iubirea patriei, nu este împreună cu cunoascerea limbii de stat; pentru că fie-cine și iubesc patria, ca pre mama sa dulce, nutritoarea și îngrijitoarea sa, carea îi asigură viața, averea, religiunea și datinele, îi concedă deprinderea aceloră, și așa ocrotesc și apăra tot, ce este iubit și prețios în ochii noștri, așa dară cine să nu o iubească?

Dară până aci popoarele cu limbi diferite, cari sînt în comerț unele cu altele, nu s'au înțeles între sine? și nu va urma aceasta tot așa și pre venitor? de ori câte ori vor veni între împregiurări de așa, au nu vor învăța limba aceea, limba statului, carea reprezintă și înaintează interesele lor? Da vor învăța-o, și din indemnul interesului propriu de sigur vor învăța-o mai bine, decât prin astfel de coacțiune, carea — să mărturisim adevărul — totdeauna este împreună cu înstrăinare și anxietate, — și de au fost timpuri, cari să fie recerut delaturarea înstrăinării și a preingrijirilor, aceste cu destingere acum ar trebui delaturate, ca nici numele să nu li se cunoască între popoarele de viță diferită.

Eară aceea nu se poate pretinde, ba nici aștepta ca poporul de rënd preste tot să înțeleagă și vorbească două limbi; lucrul acesta nu se poate realiza fiind în sine imposibil, și din cauza aceea numai prin ajutorul scoalelor populare nu se poate îndeplini. Așa ceva se poate aștepta numai dela indiviđi culți; eară în respect la acestia s'au făcut dispozițiunile necesare, în puterea căror limba statului se propune în toate scoalele mai înalte, și în cele române, și încă — pot asigura — cu succes bun.

FOIȚA.

Aventurile

doctorului Van-der-Bader.

Din franțozesce de Evariste Carrance.

(31 urmare.)

XXII.

Cartea lui Michelet și Pistolul d-lui Anatol Bergerat. (Urmare).

Ai dreptate, domnule doctor, răspunse Anatol Bergerat, însă noi sîntem în acest punct supuși la necesități absolute. Numai un mijloc este, prin care putem încungiura acest duel.

— Și acesta ar fi?

— D-Ta nu ți vei retrage insultele, eu le voi uita; dar vei afirma înaintea acestor domni că, nu esti D-Ta autorul descoperirii iodurilor de methylammonium și tetramylammonium.

Învățatul își ținți privirea asupra lui Bergerat.

— Ne vom bate dar, fiindcă o

voiesci absolut, răspunse el; D-Ta îmi vei lua poate viața, nici odată însă onorul!

La aceste două cuvinte cei prezenți se despărțiră în două grupe.

Van-der-Bader se depărtă vr'o câți-va pași și Ellermann se apropiă de mărturiile lui Bergerat.

Trecând pe lângă cest din urmă, studentul îi đise încet:

— Învoielile noastre?

Le voiu observa mai mult ca ori-când.

— Îți mulțămesc, đise studentul.

— 'Mi-am pierdut ochelarii, răspunse Bergerat liniscit și prietenul D-Tale 'mi-a vorbit la inimă.

Toți cei prezenți se'nvoiră ca dl Van-der-Bader, neavând decât pre dl Ellermann cu sine, să primească pre birjar ca al doilea secundant.

Pe când se puseră aceste la cale, învățatul luase un bēțisor de pe pământ încercând a scrie cu el nesce caractere pe năsip.

Ce va fi scriind, cugeta Ellermann.

— Să ne grăbim domnilor đise Robert distribuind pistoalele.

Dând ascultare acestei provocări, adversarii se aședară la distanță de 20 pași.

— Este destul atât? strigă studentul neliniscit.

Bergerat îi făcū semn să se apropie de el.

Ellermann se duse la dēnsul.

— Pe parola mea, đise foarte încet reprezentantul casei Durand, Mocard și Cnie, pe parola mea, eu nu pot distinge pe prietenul D-Tale.

Apoi și mai încet, dl Bergerat îi mai șopti ceva la urechie.

Ellermann se făcū roșu ca focul.

— 'Mi-ai dat parola, gângăi el. Și aruncându-se spre profesorul din Leyden îi strinse mânia cu vioiciune.

Avēnd Bergerat să tragă ântâiu, dl Robert dādū semnul.

— Unu, doi, trei! strigă el.

Un trăsnet se auđi.

Ellermann scoase un țipet și se aruncă asupra lui Van-der-Bader.

Liniscit și măreț, învățatul își scutură haina, de care, lucru de ne-

cređut spre uimirea mărturiilor, se turtise glonțul.

— E rëndul D-Tale, đise Robert. Van-der-Bader aruncă cu mândrie pistolul seu în năsip.

— Nici odată răspunse el cu glas sonor.

Apoi bāgându-și mâna în posunariu, scoase din tr'ensul cartea lui Michelet, care pe primele pagini purta urmele erbei de pușcă.

— Această carte m'a scăpat murrură el.

Dl Bergerat s'apropiă surprins de doctor și îi întinse mâna.

Van-der-Bader făcū din cap.

— Domnule, îi đise el, eu nu ți voiu stringe mâna până nu'mi vei jura că vei renuncia la duel.

— Jur, đise agentul; dā'mi mâna.

— Eată-o, đise învățatul.

— Îmi vei refusa D-Ta pe a D-Tale domnule Ellermann? đise Bergerat.

— D-Ta mai înșelat, răspunse cu glas lin studentul.

Apoi argumentul și motivul acela, că diferitele naționalități întru interesul lor propriu ar fi avisate a învăța limba maghiară, pentru că prin învățarea ei mulți membri culți de-ai lor și ar pute să asigura venitorul deschidându-se posibilitatea de-a fi considerate la împlerea oficiilor, — acest motiv și argumentațiune, cu respect la introducerea limbii de stat în scoala poporală, mărturisesc sincer, voiesc a proba prea mult, și din cauza aceea nu probează nimic; pentru că dacă ar sta aceasta, rezultatul ar fi, ca să se poată spera, că toți aceia cari au învățat limba de stat, pot avea prospecte sigure, ca să capete aplicațiune (în ceva oficiu). Măcar că așa cred că nime nu voiesc a considera lucrul așa și a-l deduce până acolo. Da, indiviși de aceia, cari s'au calificat, și și-au câștigat și cunoștința limbii de stat, aceia pot avea prospecte, — însă numărul acestora cât de mică parte este din întreg poporul. Acți numai aceea ar fi de dorit, ca cel puțin aceia să fie aplicați, cari cunosc limba maghiară și posed calificațiunea recerută: dar trebuie să mărturisesc, pentru că exprim adevărul, că și eu însumi am auzit multe plângeri, că dintre Români nu mulți se împărtășesc din astfel de favoare.

Dar să vedem acum starea prezentă a învățătorilor dela scoalele poporale, și să examinăm urmările, cari proiectul le va avea pentru acestia, dacă va deveni lege. Pentru că să mă restring numai la cercul meu de activitate, cu respect la diecesa mea archiepiscopescă aflu, cumcă între vre-o 500 de învățători, nu dic mult când afirm, că nici $\frac{2}{3}$ părți nu înțeleg limba statului; și relate la proiectul de lege și la timpul, carele se preface pentru învățarea ei, pot dice, că respectivii nu vor fi în stare de-a o învăța, eară numărul acestora este mare și considerabil. În sensul legii ce se va întempla cu învățătorii acestia? Dela rigorașă mai că nu se va pute aștepta altceva, decât aceea, ca învățătorii de categoria aceasta să fie scoși din posturile lor. Însă care va fi soarta lor, ce vor face după aceea; pentru că a-vere din mica leafă anuală nu și-au putut câștiga, fiindcă dintr'aceia abia și-au trăgănat viața de pre o și pe alta; eară la lucru nu se vor pute aplica, pentru că anii tineretelor, întru cari ar fi putut învăța a lucra, și-au întors spre cultivarea și calificarea sa pentru cariera învățătorescă: ce se va alege dară dintr'aceia, cari s'au calificat nutrindu-se cu acea sperare dulce, că după calificațiunea câștigată pot asigura atât sieși, cât și alor sei prevedere convenincioasă și venitor

— Tot miopia mea este de vină, Te incredințez. De s'ar fi întemplat o nenorocire eu nu m'aș fi mângăiat nici odată.

— Eu și mai puțin dișe studentul.

— Să mergem! Sfârșitul bun toate sunt bune dișe Robert; la revedere de sară, domnilor, eu mă grăbesc a mă reîntoarce la Marseille.

Van-der-Bader salută și se îndreptă spre trăsura, precând Ellermann, a cărui inimă se bătea încă cu tărie, își țintă privirea pe țărina câmpului, unde descoperi un nume scris cu câte-va minute mai înainte de doctorul.

Acest nume era: Lisbeth.

XXXIII.

In care doctorul Van-der-Bader crede a fi aflat în sfârșit pre Michelet și Amorul, dar nu află nici pre unul nici pre celalalt.

În momentul când prietenii noștri părăsără trăsura și se urcau pe scările otelului, un om îi întimpină cu grabă.

sigur, dacă vor fi delăturați din posturile lor, cine le va restitui spesele făcute? cine le va asigura venitorul?

Va lua asupra și sarcina aceasta fondul regnicolaru pentru pensionarea învățătorilor? Într'adevăr, dreptatea și ecuitatea ar recere, ca așa să se întemple. Din respectul dreptății s'ar cuveni să se întemple așa, pentru că acei învățători în fie-care an și-au plătit competențele anuale, cari s'au executat dela dênșii de multe ori lipsindu-se și de pânea de toate zilele, — prin ce dênșii și-au câștigat și drept spre aceea. Eară din respectul ecuității pentru aceea, că dênșii ar fi scoși din posturile lor fără vina proprie, — de nu cumva ori-cine le-ar împuta de vină, că nu știu, ce nu au putut învăța. Eară dela cel ce scurtează pre un nevinovat în prevederea sa, ecuitatea cere, ca să-l despăgubească.

De oare-ce însă nu se poate spera, ca cineva să rebonifice învățătorilor toate aceste, învățătorii vor fi reduși la soarta de-a nu avea pânea de toate zilele, vor flămânzi în sensul strins al cuvântului, și împreună cu familiile lor vor înmulți ceata celor lipsiți, și vor spori numărul malcontenților, — care lucru (așa cred) nu va fi nici în interesul statului nici spre binele societății, din contră eu mă tem, că se va întempla chiar contrariul. Oare eventualitățile aceste luate s'au la timpul seu în considerare? eu nu știu; dară aceea una o știu și recunosc; că legea trebuie să fie dreaptă, carea că atare deși pedepsește, nici când nu duce la desperare, pentru că atunci și conștiința împreună cu legea condamnă pre cel vinovat.

Însă ce se va întempla cu scoalele poporale, ce ar rămâne fără învățători? Ca ele să stea așa, este cu neputință, de oare-ce și legea încă opresce. Ce se va întempla dară cu ele? Trebuie să se provadă cu învățători. Dar cine le va prevedea? Autoritățile bisericesci pre lângă toată bunăvoința nu vor fi în stare de-a le prevedea pre toate cu învățători de aceia, cari să poseadă și recerintele cele noue. Așa dară aceasta va trebui să o facă alt cineva, — și cine va fi altul acesta? de nu însuși statul. Dară statul nu ar pute să provadă scoalele poporale ale confesiunilor decât cu delăturarea legilor patriei, anume a prescrierilor Art. 33 și 34 din 1868, și cu nebagarea în samă a autonomiei confesiunilor respective.

Și oare însuși statul de unde va pute lua numărul recerut de învățători? Fără indoială, de unde'i va afla. Și așa se poate întempla, că și acum avem casuri, ca la scoalele române ale greco-catolicilor să se aplice în-

Ellermann recunoscă pre proprietariul otelului Beauveau: dl Teistier.

— O mare noutate! strigă acesta. Van-der-Bader, cufundat în gânduri, nu auzi nimic.

— Ce s'a întemplat? întrebă studentul.

— Dl Michelet s'a reîntors a sosit tocmai în această noapte.

Învățătorul d'odată se trezi, apoi cu glas tremurător dișe:

— S'a reîntors! și D-Ta nu mi-ai spus nimic?

— D-Ta ai eșit așa de timpuriu de acasă încât mi-a fost preste puțință a Te înștiința mai curând.

— Nu cum-va Te înșeli, domnule? întrebă Ellermann vedând pe profesorul de Leyden palid de emoțiune.

— Să m'înșel! respunse proprietarul otelului; oh! nu, nu m'înșel. Am înștiințat pe dl Michelet despre sosirea D-Voastre la mine și de dorința ce ați avut de a-l căuta la Alecsandria.

(Va urma).

vătători de aceia, cari nice după naționalitate nu sunt Români, nici după religione nu sunt greco-catolici, și cari nu vor înțeleg limba poporului. Și ce vor fi atunci rezultatele instrucțiunii? Învățătorii ne înțelegând limba elevilor nu i vor pute învăța limba maghiară, eară elevii necunoscând limba învățătorilor nu vor pute câștiga cunoștințele și iscusințele acele de care au lipsă, pentru ca dênșii ca cetățani să și promoveze atât bunăstarea lor proprie, cât și fericirea patriei. De aci se vede, cumcă asertul, că limba (maghiară) nu turbură limba și religionea celorlalte confesiuni, și a celorlalte naționalități, numai în abstracto are valoare; pentru că dacă analizăm cestiunea, aflăm, că lucrul în pracsă stă altminte, și tot depinde de la aceea cine și cum manipulează limba?

Scim cu toții, că învățătorului nu'i este incredințată numai propunerea obiectelor, ci este incredințat și elevul în totalitatea sa, adică înțelesul lui, inima lui, în multe respecte și voința lui, prin urmare întreg pruncul. Eară despre influința, ce o are învățătorul asupra elevilor ne vom pute convinge foarte ușor, dacă vom urmări cu atențiune rezultatele educațiunii și preste tot ale instrucțiunii. Astfel dară nu atât limba este aceea, care produce anxietate, ci manipularea și consecințele, ce trag după sine cu stingere modalitatea aplicării este, de care se poate teme. De la modalitatea aplicării depinde mult, cel mai mult însă atâră de la individul cărui s'a incredințat executarea. Așa se poate întempla, — pe cum și până aci avem casuri — ca educațiunea și instrucțiunea pruncilor poporului român greco-catolic — pentru că să grădesc numai despre acesta — să fie incredințată în mâni străine, nu dic, că pe tot locul, dară vor fi casuri și mă tem, că ele nu vor fi numai singuratic. Și cum se poate aștepta, ca biserica respectivă, capii, organele constitutive și credincioșii ei se suferă cu nepăsare o anomalie ca și aceasta și se privească indiferenți la pericolul carele provine de acolo asupra bisericei, în afaceri așa sante, așa sublime așa momentoase și importante, cum este libertatea cunoștinței, afacerile religiosității și ale moralității — că aceste sunt strins împreunate cu instrucțiunea, precum avui onoare a atinge, — dacă acele vor fi incredințate în mâni străine; ba și pe terenul simțimentelor naționale — pentru cari alții zează, pe cât numai le ajung puterile. Dar dacă aceste acum le privim ca întemplate relate la casuri sporadice, acuși mai târziu în genere cine va pot garanta, că de cum-va proiectul acesta de limbă va deveni lege, aceia nu și va schimba — nu voi dice: acum, dară cu timp, — natura, ce o are în timpul de față, și pozițiunea sa de obiect de învățământ nu o va schimba cu pozițiunea limbii de propunere și în scoalele confesionale ale naționalităților.

Ministrul Tréfort: aceea nu stă în proiect.

Mitropolitul Vancea: „Legea trebuie să fie cu prevedere“. Apoi continuă:

Ear atunci ce se va întempla cel puțin cu biserica mea? cu biserica română greco-catolică, pentru care limba română este *conditio sine qua non*, condițiune de existență, pentru că aceasta este limba liturgică, rituală și eclesiastică a bisericei gr. catolice. Dacă legea aceasta cu timp se va schimba și limba statului se va prescrie de limbă de propunere, ceea ce este posibil, atunci condițiunea de existență a bisericei mele — vorbim de posibilități — va fi periclitată ba încă și sublima ei misiune în lucrare va fi impededată; și în decursul timpurilor poate că și succesele de până aci încă ar fi espuse perirei.

Eu mărturisesc, străluciți Domni Magnați! cumcă proiectul acesta de lege nu întru atât în sine' considerat de periculos, ci mai vartos după aplicarea și rezultatele lui. Și dacă în loc de acesta, caut asupra venitorului nu pot se nu înțeleg de anxietate încă și pentru soarta bisericei mele pentru că presimțesc, că cu timp — nu pot determina anume când, dară cu timp — pot întrevini împrejurările acele, când pruncii credincioșii noștri vor fi incredințati pre marea astor fel de indiviși, ale căror principii religioase și morale, — deși preste tot, dar în parte — nu se vor pute împaca se nu dic, că ele ar sta în contrast, cu principiile bisericele noastre; acum aceasta ar fi o devărată calamitate pentru biserica carea așa încă și primesce credincioșii din scoală.

Pentru aceea cu adencă pleacăciune mă rog de mărita casa, să binevoiască a lucra într'acolo, ca bisericele să poată conduce instrucțiunea și educațiunea pruncilor credincioșilor și ele însele, în limba lor proprie, și să o poată termina fără ingrijiri și pedece; să i poată cresce în virtuți creștinesci și cetățiane, și anume în frica Domnului, întru iubirea deapropelui, în modestia creștinească, de care cu stingere în zilele noastre avem lipsă atât de mare, în credința neclătită cătră prea înaltul tron regesc, în onoare cătră dulcea noastră patriă, onoare cătră înaltul regim, supunere detorită legilor; însă tot odată și în pietate fiască cătră biserica mării, și în aprețierea naționalității lor. Și atunci patria va fi fericită, fericiti vor fi și cetățianii ei; așa este, fericite ar pute să fie și diversele naționalități sub scutul mării, puternice, glorioase împărăție austro-ungare, în patria aceasta, sub conducerea unui regim patriotic. Dară fericirea aceasta numai așa poate fi reală, numai atunci va fi durătoare, dacă și acele se vor împărtăși după măsura egală din condițiunile îndestulirei, carea este baza fericirii, ceea ce numai așa se poate, dacă toți într'o formă se vor folosi de dreptul și de libertatea determinată prin legi.

Pre baza acestor, măriți domni magnați! și din cauzele preatinse proiectul, ce se află sub desbatere, așa precum e formulat, nu'l pot primi de substrat pentru desbaterea specială.

Desbaterea proiectului de lege despre impunerea limbii maghiare.

(După dișarul stenografic al dietei).

Ședința din 30 Aprilie 1879.

(Urmare).

(După ce Iosif Madarasz a vorbit pentru proiect și Nic. Străvoiu contra (vedi „Telegraful român“ nr. 46 din 21 Aprilie a. c.) a luat cuvântul.)

Aladár Molnár: Dece ani sunt de când și eu, având fericirea a servi în oare-care pozițiune obștească, m'am cugetat a realiza acele idei, cari sunt cel puțin exprimate în proiectul de lege ce se află în desbatere. Eu înțeleg sub aceasta a întemeia în țară cultura națională obștească a poporului și ca un mijloc spre acest scop a răspândi limba maghiară în acea măsură, ca prelângă esercitarea liberă și menținerea limbii lor proprie locuitorii țerei de limbă nemaghiară să înțeleagă și limba oficială obștească a statului. Și eu am regretat foarte mult la timpul seu, când în anul 1868 s'a desbătut aici în casă proiectul de lege despre scoalele poporale, că, deși în textul acelu proiect de lege n'a fost cuprinsă această dispozițiune, nu s'a aflat nime din nici un partid al casei, care ar fi făcut cel puțin în aceasta privință o propunere. Mai târziu opiniunea publică și municipiele au fost

conduse mai mult prin simțământul necesității escitat de experiența practice, și sub această influență s'a aflat guvernul actual când a așternut proiectul de lege ce se află în desbatere în tecstuarea sa de mai înainte originală. Dar, onorată casă, sânt departe de-a aștepta și de-a spera dela șovinism, că noi vom pute ajunge prin o astfel de dispozițiune, ca locuitorii țerei de limbă maghiară, părăsindu-și limba lor maternă, își vor însuși limba maghiară astfel încât ei vor forma cu privire la limbă o națiune maghiară unită. În curând vor fi o mie de ani de când Maghiarii au ocupat această țară. Ei la venirea lor au aflat aci popoare nemaghiare. Mai târziu au imigrat aci în decursul timpurilor mai multe astfel de popoare. Așa Românii și mai târziu Sârbii. Și în decursul unei conviețuiri de o mie de ani nu aflăm nici batâr nisuița elementului maghiar națiunii maghiare ce a ocupat terenul, a contopit în sine, nici chiar a asimila cu privire la limbă popoarele nemaghiare, cari viețuiau între ele. Și dacă n'a existat în această privință nici batâr nisuița, dacă nu s'a întâmplat aceasta în decurs de o mie de ani, nu s'a întâmplat atunci, când popoarele diverse, ce locuiau dinpreună cu Maghiarii nu aveau nici o literatură, nici așa dîcînd un *abc*, cum am pute noi spera, a ajunge astăzi aceasta prin mijloace silnice, fie chiar și pe calea instrucțiunii școlare, cum am pute noi spera aceasta acum, când și dîlerul care merge cu secura scie ceti dîiare tipărite în limba sa proprie, când s'a deșteptat la popoare simțul naționalității și s'a dezvoltat până la oare-care grad? Față cu starea culturală actuală, față cu conștiința de sine deșteptată în masa poporului, și față cu mijloacele științifice cari propagă și răspîndesc această cultură țin eu de o problemă fără scop și imposibilă a stirpi astăzi prin mijloace silnice sau chiar și prin învățământul școlar o oare-care naționalitate și a întemeia alta în locul ei (*Aprobare viuă*). Dar dacă aceasta n'a fost nici cu scop nici posibil nu urmează încă, că n'ar fi cu scop, n'ar fi necesar pentru unitatea vieții statului, când popoare de diverse limbi cari viețuiesc într'o economie de stat, într'o comunitate politică și-ar însuși un mijloc comun pentru înțelegerea reciprocă, când și-ar însuși prelungă limba lor maternă și limba statului care va face posibil, ca locuitorii țerei de diferite limbi să poată comunica între sine fără dragoman și fără mijlocitor (*Aplaus viu*). Prin aceasta le oferăm lor un mijloc nu spre suprimarea naționalității lor, ci spre realizarea individualității lor naționale. Acea ce leagă popoarele de diverse limbi și le împreună astăzi într'un stat este după convingerea mea comunitatea intereselor a popoarelor conlocuitoare, participarea comună la viața publică, acțiunea și activitatea istorică comună, viețuirea dimpreună și simțul obștec ce se desvolă din aceasta pe baza aducerilor aminte istorice obștesci, un oare-carele caracter obștec al modului de cugetare. Aceasta este cu un cuvînt aceea, ce numim noi cultură comună, cultură publică. Și într'adevăr este posibil, a întemeia și a desvolta și între popoare de diverse limbi o cultură de caracter comun, care împreună apoi diversele popoare ale țerei în simțăminte lor, în modul de cugetarea lor, în nisuițele lor. Spre această țintă poate într'adevăr lucra educațiunea, învățământul; spre acest scop educațiunea publică, învățământul public sînt în mâinile statului, unul din cele mai însemnate mijloace, dacă el le scie și le voiesce a le aplica și pentru acest scop este unul dintre mijloace, dar numai unul, cunoscînta limbei de stat la fie-care cetățean, și în acest înțeles, dar numai în acesta doresc eu ca să se facă dispozițiuni

legale într'acolo, ca limba statului, drept mijloc al culturii obștesci și al vieții comune a statului să se facă obiect de învățământ obligat nu numai în scoalele superioare, ci și în scoalele populare (*Aplaus*)

În aceasta privință s'au făcut din mai multe părți obiecțiuni aprige și s'au ridicat atacuri și suspiciuni nu numai în contra propunătorilor, ci și în contra acelor, cari au spriginut aceste idei, cari au voit să le realizeze. Ba unul din compatrioții noștri, domnul deputat Ludovic Mocsary, a pus în paralelă aceasta procedură cu crudelitățile din Bulgaria și a amenințat, că precum opiniunea publică a Angliei a devenit din cauza crudelităților în contra Turciei, așa Europa va da mână de ajutoriu poate peste mult sau peste puțin din cauza crudelităților, ce se plănuesc acum aici, la împărțirea Ungariei (*Glasuri din stînga estemă: El n'a dîs aceasta!*) Chiar vorbele sale!

On. casă! La vorbele de până acum, m'am mirat, mărturisesc, mai mult despre aceea, că cu oare-care cutezanță s'a ignorat — eu nu voiu să dîc, că nu s'a știut — dar că cu oare-care cutezanță s'a ignorat aceea ce s'a făcut la noi și în străinătate pe acest teren și că idea exprimată în proiectul de lege se înfățișează astfel, ca și când aceasta ar fi un experiment nou și ca și când în patria noastră n'ar fi fost vorba niciodată despre așa ceva. S'a dîs, că aceasta restoarnă legea de naționalități din 1869, că nimicesce autonomia școlară a confesiunilor, că ar fi un atentat în contra națiunilor, că va deștepta ura de frați și de neam, cu un cuvînt s'au ridicat tot felul de învinovățiri, dar fără ori ce argumentare.

Să imi fie permis a face unele observări la aceste atacuri (*S'au dîm!*) Eu nu voiu abusa de paciența onoratei case și precum am vedut eri, că onorata casă a ascultat de atacurile într'adevăr vătămătoare cu liniscea isvorită din simțământul puterii și al dreptății, cu aceeași linisce voiesc a responde la unele obiecțiuni făcute (*S'au dîm!*)

Precând însă imi fac contraobservările mele la acele observări, declar mai înainte, că nu voiesc să polemizez cu naționalitățile ce se află în această casă; eu recunosc și iubesc membrii acestor naționalități ca compatrioții mei. Eu nu știu pe baza cărui mandat vorbesc aici unii domni deputați în numele naționalităților întregi, precând ei totdeodată dîc, că aproape totalitatea acestei case, primind proiectul de lege n'ar fi reprezentanți ai națiunii maghiare, căci națiunea maghiară nu urmăresce o astfel de politică șovinistică, ci aceasta o fac numai unii neofiti și agitatori, aceea ce facem noi însă, n'ar fi espresiunea națiunii maghiare; pe cealaltă parte însă ei vorbesc într'un ton hotărît așa, ca și când aceea ce o dîce unul dintre ei ar fi fără îndoială opiniunea întregii naționalități sârbesci, și aceea ce o dîce celalalt ar fi negreșit manifestațiunea întregii naționalități sâsesci. Eu nu știu pe baza cărei plenipotențe fac ei aceasta. Eu vorbesc numai despre indiviși și nici aci nu suspicionez pe nimenea.

Domnul deputat Zay a povestit eri întemplierile din comisiune, parte conform adevărului, parte neesact. Eu cred însă, că ședințele comisiunilor dietale tocmai pentru aceea sînt publice numai pentru deputați și nu și pentru publicul mare, pentru ca să poți confera acolo în mod confidențial, socotind la discrețiunea acelor, cari nu sînt membrii ai comisiunii. Și eu nu voiesc a știrbi aceasta discrețiune, chiar nici spre acel scop nu, ca să rectifice neesactitățile pronunțate de domnul deputat Zay (*Aprobare vie și aplaus*).

Domnul deputat Zay a vorbit de

nești. Nu știu pe cine a înțeles el sub acestia dar atîta cred, că după exprimarea sa unul este fiul unui șvab din Torontal, celalalt un slovac din Trncin. Dacă cercetează el după genealogia fie-cărui colegă deputat și află, în care limbă a vorbit tatăl seu și noșii sei, eu nu voiu să l conturb dea aceasta a sa petrecere; dar despre una totuși îl rog, a nu ne suspiona reciproc aici în aceasta casă, d. e. din cauză că aceia, cari deși părinții lor n'au vorbit în limba maghiară, totuși simt înclinare nu numai către patria ungurească, ci totdeodată și către naționalitatea maghiară, o fac aceasta din speculațiune; ci ei cu alipirea lor la partida domnitoare fac negoț, pentru a pute dîndi o înmulțire a averei, un oficiu, jucarea unei role sau ce mai știu eu ce, precum a dîs domnul deputat Zay. O astfel de suspiciune este o sabie cu două tășuri, care se poate și întoarce (*Aplaus viu*). Eu nu voiesc a suspiona, dar cu dreptul cu care a dîs aceea domnul deputat Zay, cu același drept s'ar pute dîce din punctul contrariu de vedere, că cineva a intrat ca deputat al naționalității din speculațiune (*aplaus viu și aprobare*), ca să dobîndească o însemnătate o oare-care rolă (*aplaus viu*), ca să și elupte, dacă cumva individualitatea sa n'ar posede însemnătatea recerută pentru ași înainta cauza sa, sub titula de drept a unui reprezentant al naționalităților vr'o diregătorie, sau vreun oficiu, sau vre-o rolă aici în dietă (*aplaus viu în dreapta*). Prin aceste eu nu voiesc a indigita, că dacă să suspicionează mulți cari se alipesc la naționalitatea maghiară că fac din aceasta negoț, se poate dîce viceversa cu același drept, că cineva este din speculațiune reprezentant al naționalității (*aplaus în dreapta*).

(Va urma).

Revista politică.

Sibiin, în 11 Maiu.

Majestatea Sa Împăratul și Regele a primit alaltăeri precum anunțasem deja în nr. trecut prin telegrama biroului de corespondențe pe principele Bulgariei Alecsandru (prințul Battenberg) în audiență deosebită. Principele a sosit la 9^{1/2} oare în. de ameați într'o ecupagiă a curței în castelul împăresc, adiutantul seu Baronul Riedesel și un membru al coloniei bulgare din Viena i-au urmat lui într'o birje. Sosind ecupagia curței pe piața castelului, garda a prezentat. Principele Alecsandru avea uniformă militară rusească. Audiența a durat un pătrar de oară,* de aci principele s'a dus în oficiul ministeriului de esterne și a făcut contelui Andrásy o vizită de o oară.

"Politische Correspondenz" comunică următoarea scire, care aduce puțină lumină despre expedițiunea austriacă în pašalicul dela Novi-Bazar în urma convențiunii austro-ungare-turcesei: „În 26 Aprile Vali (guvernorul) din Cossovo, Nazif-pașa a primit următoarea telegramă din Constantinopole: Înalta Poartă, care totdeauna și-a satisfăcut obligamentelor sale, a încheiat în înțelesul tratatului dela Berlin o convențiune cu Austro-Ungaria, conform cărei s'a acordat de Majestatea Sa sultanul acestui stat dreptul conocupeiunii în sandșacul Novi-Bazar. Unele puncte se vor ocupa poate de către trupele împăratului Francisc Iosif în cursul acestei veri. Guvernul te încunoscîntează despre aceasta adîngînd, că D-ta să faci îndată toate dispozițiunile pentru a neteđi căile pentru ducerea în deplinere fără pedecă a con-

* Rectificăm cu această ocaziune eroarea, ce s'a strîcurat din vina oficiului telegrafic în telegrama din nr. trecut, unde se dîce că audiența ar fi durat patru oare.

Red.

vențiunii. Poporațiunea trebuie instruată despre interesul, care l' avu și Poarta, a complana afacerea din cestiune în conțelegere amicală cu statul vecin, și totdeodată încunoscîntată, că sultanul, domnitorul nostru, așteaptă și șgur, că Albanesi credinciosi nu și vor permite nici o faptă, care ar fi contrară intențiunilor sale părintesci. Prelungă această telegramă „Pol. Cor.“ ne mai spune că în toate localitățile, din vilaețul Cossovo, unde Albanesii și Bosniacii fugăriți sînt în număr mai considerabil, se vor aședa garnisoane turcesci însemnate.

Ecsarhul bulgar s'a simțit îndemnat a conchema pe membrii comitetului central de acțiune pentru împreunarea Rumeliei resăritene cu Bulgaria la o adunare și a i provoca prin o vorbire mai lungă, a renuncia la nisuițele lor și a satisface dorințelor împăratului Rusiei. Acest pas al ecsarhului într'atât a fost însoțit de un succes încât comitetul a hotărît a se disolva și a forma un comitet nou cu o programă mai pacinică. O fracțiune mică a intransigenților a hotărît însă a continua agitațiunea de până acum și documentase aceasta a lor intențiune prin o demonstrațiune înaintea residenței esarhului și înaintea localului redacțiunii dela diariul „Mărița.“

Varietăți.

* (Programa concertului) „Reuniunii române de cântări“ din 13/25 Maiu este următoarea: 1. „Stelele“, cor de I. Georgescu. 2. „Toată mea gândire...“, cor de I. Rheinberger. 3. „Cîntul gîntei latine“, de V. Alecsandri cor de Marchetti. 4. „Marșul independenței“ de N. T. Orășan, cor de E. Neudörfler. 5. „Primăvara din „Anotimpurile“ de I. Haydn. Începutul la 8 oare sara.

* (Comitetul permanent) al comitatului Sibiului în ședința sa de Marți a pregătît mai multe obiecte pentru desbatere în congregațiunea viitoare. S'a adus la cunoscîntă că Majestatea Sa, adresa omagială a comitatului cu ocaziunea cununiei de argint, a luat-o spre sciința prea grațioasă. — S'a primit propunerea de-a se esmite un cerculariu către toate comunele rurale prin care să se provoace ca sume de bani comunali (din arîndi, repartițiuni etc.), ce întrec suma de 50 fl., cel mult într'o lună de dîle de la intrarea lor la cassa comunală să se eloceze spre fructificare la vre unul din institutele publice de bani; responsabilitatea pentru pagubele ce ar urma din neobservarea acestei dispozițiuni o poartă în linia primă casariul și în a două judele comunal. În fine s'a aprobat recursul pentru anularea alegerei de primarius în Sebeș, din motivul că Dr. Păcurariu n'are dreptul electoral la dietă în Sebeș conf. § 24 și 46 a legii comunale. —

Congregațiunea va avé loc Joi în 29 Maiu n. în sala de la „împăratul Romanilor“.

* (Mulțămîta publică). Subscrisul imi țin de sînta datorință a mi esprima publice cordiala mulțămîta marimonioșilor P. T. domni români din loc, cari binevoiseră a mi oferî următorul ajutoriu, togma atunci, când starea mea era mai critică: I. Hania 2 fl.; I. Popescu 1 fl.; N. Frateș 1 fl.; Dr. Il. Pușcariu 1 fl.; Dr. D. P. Barcian 1 fl.; Dr. Hodoș 2 fl.; Dr. N. Maier 1 fl.; Bechnitz 1 fl.; Dr. Răcuciu 1 fl.; N. N. 1 fl.; M. Toma 1 fl.; P. Cosma 2 fl.; Dîncea 1 fl.; Br. Ursu 2 fl.; N. N. 1.; A. Bechnitz 1 fl.; Dr. Moga 1 fl.; I. Bologa 1 fl.; D. Cunțan 1 fl.; N. P. P. 2 fl. v. a. Deedumneđu ca faptele marimonioase a P. T. domni respectivi să fie înmîit rescumpărate prin mîna prevedinței divine; ear eu voiu păstra pe lângă

suvenire o adencă recunoștință, ce le datoresc tot deauna.

Sibiu, în 10 Maiu 1879.

N. M. Todoran,
ascultătoriu de teologie.

* (Atentat asupra reginei Victoria). „Gazeta Piemontesă” din Turin scrie: De câteva zile visită regina satul Baveno, cu care ocaziune cumpără mai multe lucruri în diterite magazii. Ea intră și într-una de jucării, al cărei proprietar negreșit s'a bucurat mult de acea onoare. Din nenorocire se afla pe jos o mulțime de cutii în disordine; neguțătorul se grăbi a le pune la locurile lor. Deodată se returnă o poliță și toate cutiele cădură pe capul reginei și al însoțitoarei sale. „Aceasta e un atentat întreg,” strigă regina rîdînd către neguțător, care era împetrit de spaimă. Regina reuși să l' liniscească, și încă mult timp rise de acea întâmplare ciudată.

„Tel.”

* (Fotografia cu gaz). D. Henri de Parville semnaleză o nouă și foarte precioasă întrebuintare a luminei gazului. Este vorba de-a pute scoate fotografiile în timpul nopții sau în zilele întunecoase cu ajutorul luminei de gaz. Deja decât-va timp se întrebuintează lumina electrică spre a împlini lipsa de lumină: însă eaca acum că gazul va servi la același lucru. Durata espunerei depinde de numărul și de cantitatea becurilor de gaz ce se întrebuintează; combinând această procedere cu aceea a dlui Carvalho, în două trei minute s'ar pute dobândi probe de fotografii foarte frumoase. Astfel dar s'ar câștiga însemnatul avantaj de-a pute lucra în această artă la lumina gazului pe place emulsionate, tot așa de bine ca și la lumina soarelui cu așa numitul colodion umid. „Rom.”

Sciri ultime.

(După „S. d. T. B.”)

Viena, 23 Maiu n. „Wiener Ztg.” publică o patentă împărătească de la 22 l. c. în puterea cărei senatul imperial este disolvat și îndată au a se începe și săvârși alegerile cele noue generale.

Principele Battenberg a fost primit la ameați de împăratul și după aceea a avut cu Andrassy o conferință de o oră și jumătate. Sara a plecat preste Dresda la Berlin.

Berlin, 23 Maiu n. Parlamentul a acceptat cu 222 contra 109 voturi vama pe cereale, propusă de guvern. Staufenberg (liberal-național) a renunțat dela vicepresidiul parlamentului din cauză că este bolnav.

Bursa de Viena din 23 Mai n. 1879.

London	117 35
Argint	—
Galbin	5 53
Napoleon d'aur (poli)	9 36

Economic.

Sibiu, 20 Maiu n. Pro hectolitru: Grâu fl. 4.80—5.60; Grâu secăreț fl. 3.90—4.50; Săcară fl. 2.80—3.20; Orz fl. 3.10—3.20; Ovăs fl. 1.70—2.10; Cucuruz fl. 2.70—3.10; Mălaiu fl. 4.50—5; Cartofi fl. 1.20—1.30; Sămînță decănepă fl. 5—6; Mazere fl. 6—6.50; Linte fl. 9—9.50; Fasole fl. 4.50—5; pro 50 chilo: Făină de păne fl. 4.—; Slănină fl. 25—30; Unsoare de porc fl. 25—27.50; Său brut pro 50 chilo fl. 16; Său de luminări fl. 22.50—; Luminări de său 50 chilo fl. —; Săpun fl. 20.—; Fân 50 chilo fl. 0.80—0.90; Cănepă pro 50 chilo fl. 32—34; Lemne vîrtoase de foc pro metru cubic fl. 3.—; Spirit pro grad 50—55 cr.: pro chilo: carne de vită —40 cr.; Carne de vițel 35—40 cr. carne de porc 40—cr.; oare 10 de 18—20 cr.

Brașov, 16 Maiu n. Pro hectolitru: Grâu fl. 4.30—5.40; Grâu secăreț fl. 3.20; Săcară fl. 3.20—3.45; Orz fl. 3.20—3.45; Ovăs fl. 2.20—2.30; Cucuruz fl. 3.55; Mălaiu fl. 4.50; Mazere fl. 4.40; Linte fl. 7.20; Fasole fl. 4.—; Sămînță de in fl. 9.10—; Sămînță de cănepă fl. 6.80; Cartofi fl. 1.75—; pro chilo: carne de vită 44 cr. carne de porc 44 cr.; carne de oaie — cr.; Său de bovine proaspăt fl. 32; (pro 100 chilo); topit 40 fl.

Medias, 15 Maiu n. Pro hectolitru: Grâu fl. 4.40—5; Grâu secăreț fl. 4.—4.50; Săcară fl. 3.—3.50; Ovăs fl. 1.90—2.10; Cucuruz fl. 2.50—; Sămînță de cănepă cu fl. 5—5.10; Fasole fl. 3.80—4.—; Cartofi fl. 1.50—1.60; Fân fl. 1.40—1.60; Cănepă fl. 38—44; Slănină pro 100 chilo: fl. 60—65; Unsoare de porc fl. 65—70; Său de luminări fl. 40—52; Spirit pro grad 9 cr.; carne de vită pro chilo 40 cr.; carne de porc 40— cr.

carne de vițel cr. 40—44; oare 7 de 1 cr. Tergul de săptămână din această zi fu foarte bine cerțat bucatele și toate cele lalte fructe au trecut u iuală pro lângă prețuri moderate. Timpul e rece.

Estras din foaia oficială „Budapesti Közlöny.”

Licitatiuni: în 10 Iunie și 10 Iulie imob. lui Avram a lui George Negri în Rișculița; în 5 Iunie imob. lui Dionisiu Ianky în Roșia (jud. cerc. Abrud); în 19 Iunie și 19 Iulie imob. d-nei Rudolf Ianovits în Cic-Tușnad (jud. cerc. Călcă Călcăreda); în 5 Iunie și 5 Iulie imob. lui Ștefan Săts în Pala (trib. Cluj); în 25 Iunie și 25 Iulie imob. lui Francisc Wolf în Sibiu (trib.); în 16 Iunie imob. reșanului după Avram Doroagă în Orășie în 16 Iunie și 16 Iulie imob. Antoniei Gazdea în Gioaj; în 20 Iunie imob. Lușei Fodor în Deva (trib.); în 17 Iunie și 17 Iulie imob. lui Emeric Tanco în M. Deneșer (jud. cerc. Gherla); în 29 Mai imob. lui Nicolae a lui Dismas Muntean în Ludoș (trib. Sibiu); în 26 Maiu imob. lui Ludovic Bartalis în K. Szt. Lelek; în 27 Maiu imob. lui David Lászlo în Osdola (trib. K. Vársárhely); în 26 Maiu imob. lui Iosif Leokovits în Er-Semje (jud. cerc. Székelyhid); în 26 Maiu imob. lui Nicolau Biro în Alba Iulia (trib.); în 27 Maiu imob. lui Burah Markovits în Sânt Iacob (trib. Turda);

Nr. 105—1879.

2—3

CONCURS.

Pe baza grațioasei decisiuni a mărîtului consistoriu archidieceșan dto 8 Martie a. c. Nr. B. 749—879 pentru ocuparea postului de capelan lângă neputinciosul paroch Ioan Crețulescu (Condor) din parochia română gr. or. Mănăsturul unguresc care după venit socotită este de a III-a clasă se escrie concurs cu terminul inclusiv până la 31 Maiu 1879.

Venitul preoțesc, împreunat cu această stațiune de capelan este următorul:

1. Din usuetele venite stolare în bani computeate 150 fl.
2. Un agru de 4 merțe mari de grâu din porțiunea canonică.
3. Usul fructual din cimiteriul din giurul bisericeii.
4. Folosirea tuturor supraedificatelor economice eclesiatice împreună cu casă de peatră parochială, afară de despărțământul de cătră stradă.

Concurenții au a substerne suplicele sale, adresate cătră sinodul parochial, la subscrisul până la terminul indicat, fiind instruite conform statutului organic și dispozițiilor provisorice sinodale archidieceșane din 1873.

Cluj, 24 Aprilie 1879.

În conțelegere cu comitetul parochial.

V. Roșescu, m. p.
protopresviter.

Nr. 101—1879.

2—3

CONCURS.

Pe baza grațioasei decisiuni a mărîtului consistoriu archidieceșan dto 28 Martie a. c. Nr. B. 912. 1879 pentru ocuparea stațiunii de paroch în vacanta parochia română gr. or. Ghiurcuța de a III clasă, se escrie concurs cu termin inclusiv până la 31 Maiu 1879.

Venitul preoțesc cu acest post împreunat este 342 fl. 98 cr. computeat în bani după concludul sinodului parochial din 30 Ianuarie 1879 din usuetele venite stolare și accidentale.

Concurenții la această stațiune, trebuie să-și subștearnă suplicele sale la subscrisul până la terminul amintit fiind instruite conform Statutului organic și a dispozițiilor sinodului archidieceșan din 1873.

Cluj, 24 Aprilie 1879.

În conțelegere cu comitetul parochial.

V. Roșescu, m. p.
protopresviter.

Nr. 44 — 1879.

2—3

CONCURS.

Devenind vacantă parochia de clasa a III din Lapugiul de jos cu filia Ohaba în protopresbiteratul Dobrei, pentru reintregirea ei, se escrie prin aceasta concurs cu terminul până la 31 Maiu st. v. a.

Emolumentele sînt:

1. Casa parochială cu grădină, și alte superedificate în materă.
  2. Porțiune canonică 18 jug. de pământ arătoriu și fenaț clasa I și II.
  3. Dela 130 Nr. de case, din materă și filia câte două măsuri de cucuruz nesfărmit.
  4. Stola îndatinată. Toate aceste emolumente laolaltă computeate dau un venit anual de aproape 400 fl. v. a.
- Doritorii de-a ocupa aceasta stațiune au a-și adresa concursele lor instruite în sensul „statutului organic” și a dispozițiilor sinodale din

1873 la subscrisul până la terminul indicat.

Deva, 19 Aprilie 1879.

În conțelegere cu comitetul parochial

Ioan Papiu m. p.,
protop. Devei adm protopresbiter. al Dobrei.

Tablourile oleografice

edate de

F. A. Lachmann,

representând diferite episoade din campania română s'au dat în comisiune dlui G. B. Popovits, furnisorul curței M. S. R. Domnitoriului, I. Fleischmarkt 15, Viena pentru provinciile austro-ungare.

Prețul lor este: Portretele M. L. Lor în rame cu fund oval **16 floreni** v. a. exemplariul; toate celelalte cu rame cuadrate **15 floreni** v. a. exemplariul. [19] 4—6

Praturile musante lacsative din Elöpatak

conțin compozițiunile chemice solutive ale apelor minerale renumite din Elöpatak.

Un efect eminent au aceste praturi la catar de stomach, spasmi de stomach, slăbiciune de mistuire, lipsa de apetit, arsură în gât, umflături de ficat și splină, îngroșarea ferei, petri în feară și gălbinare la respirarea grea și baterea de inimă, gazuri în testine, boala apei, hemoroide, la afecțiuni cataralice ale rerunchilor, a beșiceii și canalului de urină, în contra formării de nêsip, la catare cronice și umflături ale matriceii, curgere, dispozițiune la vîrsarea de sînge, la amețeli, suirea sîngelui cătră cap și cătră piept.

Aceste praturi întrec în efect atât sarea scumpă de Karlsbad, cât și praturile lui Seidlitz.

Prețul unei scătuice ce cuprinde 12 doze cu îndreptariul spre folosire cu tot **80 cr.**

Depositul general: În Brașov la apotecariul Szava; în Sibiu la F. A. Reissenberger, comerciant. [13] 7—12

UMRATH & COMP. în PRAGA,

fabrică de mașini agricole,

se recomandă prin specialitățile lor renumite prin o executare foarte solidă, umblet ușor mare productivitate și treerat curat a

mașinilor de treerat cu brațe și cu vîrtej

pentru 1 până 8 cai sau boi,

atât locomobile cât și stabile. Mai departe fabricăm noi în mărimi diverse:

Ciururi de bucate, mașini pentru tăiat paie, mori pentru sdrobot etc. etc.

Cataloge ilustrate în limbile țerei grătuite și franco. [14] 11

Neoplanta.

1875.

Medaliă de argint.

Seghedin.

1876.

Medaliă pentru merite.

CLOPOTE

DE TOATĂ MĂRIMEA

pe lângă hotărîrea prealabilă a sunetelor lor.

Cu deosebire recomandă clopotele găurite, inventate de dînsul, a căror sunet este mai adenc decât acelor de construcțiunea vechie și care, fiind de 100 punți sînt asemenea celor de 140 punți de construcțiunea vechie.

Se află totdeauna în deposit clopote, dela mărimea cea mai mică până la 50 chilogr., precum și de proasce portative și de mână.

Se recomandă pentru comande cât de multe

Antonie Novotny

în Timișoara.

[15] 9